

Skrivelse

Datum

2024-02-02

Hemställan om att utreda förbättrade möjligheter till delgivning

Kronofogdemyndigheten, Domstolsverket och Försäkringskassan hemställer om att regeringen närmare låter utreda och överväga förbättrade möjligheter till delgivning, med förhoppningen att det som anförs i denna skrivelse kan utgöra grund för inriktningen.

Bakgrund

Misslyckade delgivningar är ett omfattande och kostsamt problem för den offentliga förvaltningen. Delgivning är ofta ett krav vid handläggningen av mål och ärenden vid förvaltningsmyndigheter och domstolar. Kronofogdemyndigheten hanterar t.ex. årligen 1,3 miljoner mål med tillhörande delgivningar enbart inom den summariska processen. Även för många andra förvaltningsmyndigheter upptar arbetet med delgivningar stora resurser. Dessutom gäller sedan den 1 september 2022 att förvaltningsmyndigheters beslut som innefattar betalningsskyldighet och som får överklagas är verkställbara exekutionstitlar. Detta under förutsättning att besluten vunnit laga kraft, vilket regelmässigt kräver delgivning för att säkerställa. För domstolarnas del har problematiken med inställda huvudförhandlingar i brottmål ofta uppmärksammats. Delgivningssvårigheter är alltså en av de vanligaste orsakerna till att förhandlingar ställs in.

Samhället har genomgått stora förändringar de senaste årtiondena. Nu gällande delgivningslagstiftning har delvis utformats utifrån förutsättningar som inte längre gäller. Antalet delgivningar som behövde genomföras var färre förr och delgivningsmottagarna var i större utsträckning kända av myndigheterna. Den lokala delgivningsmannen kunde därmed ofta hitta och delge även personer som saknade fast bostadsadress eller på andra sätt levde i samhällets ytterkanter. Idag är läget annorlunda. En större del av befolkningen lever i olika former av utanförskap och det är inte ovanligt att enskilda uppehåller sig och bor på andra ställen än där de är folkbokförda. Inte heller är det ovanligt med individer som flyttar utomlands utan att meddela svenska myndigheter. Därtill har den tekniska utvecklingen medfört stora förändringar i samhället. Fysisk post och telefonsamtal är varken det primära eller föredragna kommunikationssättet för en allt större del av befolkningen.

Erfarenheter och konsekvenser

Att vissa individer är mycket svårdelgivna bekräftas av tillgänglig statistik. Enbart under 2023 har t.ex. mer än 600 000 ärenden överlämnats till Kronofogdemyndighetens särskilda delgivningsverksamhet. Dit överlämnas ärenden där den ordinarie verksamheten inte har lyckats delge mottagaren. Det kan t.ex. handla om delgivningar där kontaktuppgifter saknas eller där mottagaren inte frivilligt bekräftar mottagandet av den handling som ska delges trots

Skrivelse

Datum

2024-02-02

påminnelser och kontaktförsök. Endast cirka 200 000 ärenden har kunnat avslutas med en lyckad delgivning.

Beträffande Sveriges Domstolar kan t.ex. nämnas att kostnaden för externt anlitate stämningsmän uppgår till ungefär 25 miljoner årligen. Vidare kan noteras att varje år ställs cirka 5 000 sammanträden/förhandlingar in på grund av bristande delgivning. Av dessa utgörs ungefär hälften av huvudförhandlingar i brottmål vid tingsrätterna. De direkta kostnaderna för de inställda brottmålsförhandlingarna beräknas till ungefär 15 miljoner.

Att myndigheterna måste lägga mycket tid och stora resurser på delgivningsarbetet är en sak. Mer bekymrande är samhällseffekterna av en utebliven eller försenad delgivning. T.ex. leder en inställd brottmålsförhandling inte bara till direkta kostnader i form av försummad tid för domstolens personal och övriga rättsliga aktörer utan har även en rad andra effekter. Rättssäkerheten och rättstryggheten försämras med längre omloppstider, inte minst utifrån att minnesbilderna hos förhörspersoner bleknar med tiden. Vidare kan inställda förhandlingar innebära ett ökat lidande för parter och vittnen samt kostnader för dessa och samhället, t.ex. om de inblandade vid upprepade tillfällen måste vara frånvarande från sitt arbete. Delgivningssvårigheter kan även medföra att enskilda eller allmänna anspråk på olika sätt preskriberas eller inte kan fastställas eller verkställas. Det är, som framgått ovan, t.ex. vanligt att svaranden inte kan delges i den summariska processen med följden att sökanden inte på ett snabbt och enkelt sätt kan få sitt krav fastställt. Som andra typexempel kan nämnas att ett misstänkt brott inte kan prövas för att åtalspreskription inträtt eller att Kronofogdemyndigheten inte kan driva in ett återkrav som en myndighet beslutat om då det blir verkställbart först när beslutet vunnit laga kraft, dvs. en tid efter att delgivning skett. På sikt riskerar detta att urholka förtroendet för det allmänna.

Nya synsätt och verktyg behövs

Det finns mot angiven bakgrund skäl att överväga införandet av nya verktyg som ger myndigheterna förbättrade möjligheter att genomföra delgivning.

Genom samverkan mellan myndigheterna ökar möjligheten att nå gemensamma mål och upprätthålla en effektiv statsförvaltning. De senaste åren har en stor rad initiativ och åtgärder vidtagits som syftar till förbättrad samverkan och ökat informationsutbyte mellan myndigheterna, vilket i sin tur möjliggör att staten kan agera med gemensam kraft för att t.ex. motverka brottslighet och felaktiga utbetalningar. Även i fråga om delgivning finns det skäl att anlägga ett liknande synsätt.

Staten är ett rättssubjekt och bör i större utsträckning kunna agera som ett sådant. På samma sätt som enskilda bör ha berättigade förväntningar på att staten uppträder som en enhet, t.ex. genom att dela information och ge samlad service

Skrivelse

Datum

2024-02-02

vid olika livshändelser, bör enskilda kunna räkna med att en del av staten agerar eller ställer krav i angelägenheter mellan den enskilde och en annan del. En utgångspunkt bör därför vara att det är rimligt att en enskild som är i kontakt med en myndighet, t.ex. för att få del av stöd eller förmåner från välfärdssystemen, får finna sig i att bli delgiven av en annan myndighet i samband med kontakten.

En möjlighet till delgivning på de statliga servicekontoren

De 129 servicekontoren tar årligen emot över två miljoner besökare. På servicekontoren erbjuds information, vägledning och hjälp i tjänster från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Statens servicecenter, som driver servicekontoren, har träffat ett samverkansavtal med Domstolsverket som medför att möjligheten att delta i domstolsförhandlingar genom s.k. videolänk för närvarande erbjuds på åtta servicekontor. Statens servicecenter genomför även en förstudie tillsammans med Kronofogdemyndigheten för att utreda förutsättningarna för en eventuell framtida servicesamverkan

Som tidigare berörts bör staten i större utsträckning kunna ses som en enhet och agera därefter. Det förefaller således rimligt att den som besöker ett servicekontor och därmed söker kontakt med staten har att räkna med att staten använder kontakttillfället även för att avhandla andra angelägenheter. Följaktligen finns det skäl att överväga införandet av en möjlighet/skyldighet för de anställda på servicekontoren att bistå andra myndigheter i delgivningsarbetet.

En sådan möjlighet/skyldighet kan utformas på olika sätt. Ett alternativ är att utöka tillämpningsområdet för delgivningssättet tillgänglighetsdelgivning som först infördes i och med försöksverksamheten om ett snabbförfarande i brottmål och som sedan den 1 januari 2023 har permanentats.

En sådan ordning skulle kunna innebära att vissa myndigheter ges möjlighet att till Statens Servicecenter anmäla att en viss person söks för delgivning och var handlingen som ska delges finns tillgänglig. När en person sedan besöker ett servicekontor kontrolleras om personen är eftersökt för delgivning. Om så är fallet informeras denne om att han eller hon söks för delgivning av en viss myndighet och var handlingen finns tillgänglig. Den eftersökte anses därefter delgiven den tredje arbetsdagen efter att informationen har lämnats, oaktat om han eller hon faktiskt har valt att ta del av handlingen.

En fördel med att använda tillgänglighetsdelgivningen jämfört med t.ex. ett alternativ där servicekontoren bistår med en delgivning som innebär att handlingen överlämnas fysiskt är att förfarandet går snabbt och inte förutsätter att handlingar med personuppgifter behöver delas mellan myndigheterna. Inte heller blir eventuell sekretess myndigheterna emellan ett hinder.

Skrivelse

Datum

2024-02-02

Tillgänglighetsdelgivning är reglerat i 52 – 54 §§ delgivningslagen. Delgivningssättet får användas i de fall som särskilt anges i lag. För att möjliggöra för anställda vid servicekontoren att bistå i delgivningsarbete på ovan beskrivet sätt behövs således ny lagstiftning. Nya bestämmelser skulle kunna placeras i en särskild lag där det även närmare fastslås vilka myndigheter som ska kunna anmäla behov av hjälp med tillgänglighetsdelgivning samt under vilka förutsättningar det ska kunna ske.

En möjlighet att begära biträde av en annan myndighet för att genomföra delgivningar

Den 1 augusti 2022 infördes möjligheten för Kronofogdemyndigheten att begära biträde av polisen med att säkerställa utmätningar, s.k. distansutmätning. Reformen har visat sig vara mycket framgångsrik och har inte bara ökat indrivet belopp utan även blivit ett viktigt verktyg för att motverka brottslighet, inte minst grov organiserad sådan. Framgångsreceptet är att polisen i sin verksamhet påträffar individer och tillgångar som annars är otillgängliga för Kronofogden. På samma sätt förekommer det att t.ex. Kronofogden är i kontakt med individer som inte Försäkringskassan lyckas få kontakt med, eller vice versa.

Enligt gällande rätt är det möjligt att tillämpa s.k. surrogatdelgivning genom arbetsgivare i vissa fall. Det förefaller rimligt att en myndighet ska kunna bistå en annan myndighet i större grad än vad en enskild arbetsgivare redan kan.

Med utgångspunkt i de fördelar som kan uppnås genom myndighetssamverkan och att staten agerar mer som en enhet finns det därför skäl att överväga införandet av möjligheten att begära biträde av en annan myndighet med delgivning. En reform av detta slag skulle kunna nyttjas såväl vid myndighetsgemensamma insatser som i myndigheternas ordinarie verksamhet och ge resultat i form av fler lyckade delgivningar.

Vilka myndigheter som skulle kunna begära respektive ge bistånd med delgivningar behöver bli föremål för ytterligare överväganden. Lämpligen bör framförallt myndigheter med en väl utvecklad och omfattande delgivningsverksamhet, såsom t.ex. Kronofogdemyndigheten och domstolarna, komma i fråga.

En ordning där vissa myndigheter kan biträda varandra med delgivningar kan utformas på olika sätt. Även här kan ett utökat tillämpningsområde för tillgänglighetsdelgivningen övervägas. Eftersom det är fråga om ett begränsat antal myndigheter skulle det även kunna bli aktuellt att möjliggöra användandet av andra delgivningssätt. I sådana fall behöver en översyn göras av myndigheternas sekretess- och registerlagstiftningar för att säkerställa att nödvändiga handlingar och personuppgifter kan utbytas.

Skrivelse

Datum

2024-02-02

Tillgänglighet för delgivning som ett villkor för vissa utbetalningar från välfärdssystemen

Försäkringskassan utbetalar stora belopp från välfärdssystemen och genomför därtill många delgivningar. Något som skulle effektivisera delgivningsarbetet är om myndigheten i vissa fall kunde stoppa utbetalningar till enskilda som inte kan delges.

Många av de som inte kan delges får samtidigt ersättningar från välfärdssystemen utbetalda. En enskild kan till och med få utbetalningar från Försäkringskassan samtidigt som myndigheten inte kan få personen delgiven i t.ex. ett återkravsärende.

Felaktiga betalningar från välfärdssystemen uppskattas årligen uppgå till mellan 11 och 27 miljarder kronor. Detta är problematiskt ur ett statsfinansiellt perspektiv och riskerar att skada förtroendet för välfärdssystemen. Därtill utgör felaktiga betalningar från välfärdssystemen en viktig inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. Att förebygga och motverka felaktiga betalningar från välfärdssystemen är en prioriterad fråga.

Att få del av olika förmåner från välfärdssystemen är ingen absolut rättighet. Staten ställer olika krav för att den enskilde ska kunna få en förmån beslutad. I dagsläget ställs dock inga krav för att få förmånen utbetalda. Det förefaller rimligt att den som vill ta del av olika offentliga ersättningar och förmåner också ska finnas tillgänglig för delgivning. Det finns därför skäl att överväga att införa en koppling mellan rätten att få en förmån utbetalda och att den enskilde låter sig delges i vissa fall.

En koppling mellan rätten att få en utbetalning och att den enskilde låter sig delges bör inte utformas som en sanktion. Istället bör en sådan ordning utgå från att den som vill få del av en förmån måste uppfylla vissa villkor och att ett villkor för utbetalning är att den enskilde är tillgänglig för delgivning. Det blir då inte ett tvång att göra sig tillgänglig för delgivning utan ett villkor som den enskilde kan välja att uppfylla.

Villkoret kan ges olika utformningar beroende på om man vill lägga tyngdpunkten på att motverka felaktiga betalningar eller effektivisera delgivningsarbetet. En tänkbar modell skulle kunna utgå från att vissa utbetalningar stoppas om någon inte kan delges och återupptas först när den enskilde gör sig tillgänglig för delgivning. En annan modell skulle kunna vara att utbetalningar genomförs först när den enskilde anmält en delgivningsadress (postadress, e-post eller digital brevlåda) till den utbetalande myndigheten och förbundit sig att anmäla ändringar. Anmälan kan ske i samband med att den enskilde ansöker om förmånen. När en handling sedan skickas till den anmälda adressen anses mottagaren delgiven efter viss tid (jfr. förenklad delgivning/särskild delgivning med juridisk person).

Skrivelse

Datum

2024-02-02

I vilka situationer en möjlighet att stoppa utbetalningar lämpligen skulle kunna användas, hur den närmare ska utformas och om den ska kunna tillämpas av fler utbetalande myndigheter behöver bli föremål för ytterligare överväganden.

Utvecklad funktionalitet i Mina meddelanden samt digital spikning

Genom den myndighetsgemensamma infrastrukturen Mina meddelanden kan myndigheter skicka digitala försändelser till enskilda på ett säkert och kostnadseffektivt sätt. Skickade försändelser levereras till den digitala brevlåda som mottagaren har valt. Såväl privatpersoner som företag kan välja mellan tre olika brevlådor varav en, Min myndighetspost, tillhandahålls av staten medan övriga erbjuds av privata aktörer. Cirka 5,7 miljoner privatpersoner och 187 000 företag var vid årsskiftet 2022/23 anslutna till en digital brevlåda.

Delgivningslagen är i sig teknikneutral och det finns inga hinder mot att delge handlingar digitalt. Så sker också i dag i relativt stor omfattning. Vad som komplicerar det hela är att det inte finns något enkelt sätt att säkerställa att handlingarna som ska delges har kommit den enskilde till handa. Den enskilde måste således aktivt bekräfta att denne mottagit handlingen genom att logga in på myndighetens webbplats eller på annat sätt kontakta myndigheten.

Mot ovan bakgrund finns det skäl att överväga att utveckla tjänsten Mina meddelanden i syfte att underlätta digitala delgivningar. Lämpligtvis skulle det kunna ske genom en funktionalitet som gör att en automatisk läskvittens skickas till den delgivande myndigheten när den enskilde öppnar den handling som ska delges i sin digitala brevlåda. Samtidigt erhåller den enskilde ett automatgenererat meddelande med information om att denne anses delgiven. Att en handling öppnats i den säkra miljö som en digital brevlåda utgör får normalt anses som tillräckligt bevis för att delgivning skett. Den beskrivna utvecklingen torde kunna genomföras utan ändringar i delgivningslagen. Möjligen kan någon mindre revidering av 6 § delgivningsförordningen bli aktuell.

I sammanhanget bör även tilläggsdirektivet till Postfinansieringsutredningen (dir. 2023:7) noteras. Enligt detta ska bl.a. förutsättningarna för att införa en skyldighet för enskilda att ansluta sig till en digital brevlåda utredas, liksom en skyldighet för myndigheter att skicka försändelser elektroniskt. Uppdraget i denna del ska redovisas senast den 14 juni 2024.

Inte minst om det i framtiden blir obligatoriskt med en digital brevlåda, men även annars, kan inrättandet av vad som skulle kunna betecknas som digitalt spikning övervägas. Med digital spikning avses ett delgivningssätt där handlingen skickas till mottagarens digitala brevlåda och att delgivning därefter anses ha skett, antingen omedelbart eller efter viss tid, utan något krav på bekräftelse/läskvittens. Förutsättningarna för att få använda delgivningssättet behöver bli föremål för

SkrivelseDatum
2024-02-02

ytterligare överväganden. En tänkbar ordning är att digital spikning skulle kunna aktualiseras när andra delgivningsförsök misslyckats och det kan antas att den som söks avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

Delgivningsfrågorna bör bli föremål för vidare utredning

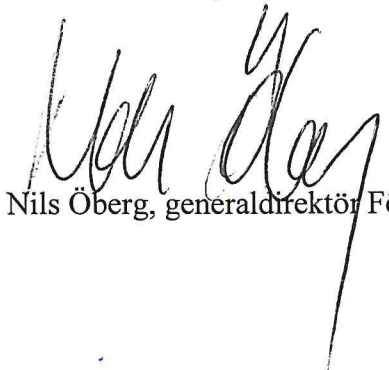
Kronofogdemyndigheten, Domstolsverket och Försäkringskassan anser att det finns skäl att uppdatera delgivningslagstiftningen i vissa avseenden. Nya verktyg och synsätt behövs. Undertecknande myndigheter hemställer därför om att regeringen närmare låter utreda och överväga förbättrade möjligheter till delgivning, med förhoppningen att det som anförs i denna skrivelse kan utgöra grund för inriktningen.

Fredrik Rosengren, rikskronofogde Kronofogdemyndigheten

Thomas Rolén, generaldirektör Domstolsverket

Nils Öberg, generaldirektör Försäkringskassan

